

ТЕМА IV

3. БЛЕСАК КРАТКА ПРИЧА

ОГЛЕДАЛО, бр. 11-12 (2018/19)

OGLEDALO

ONA

Prva nagrada 3. BLESKA

Živim u najljepšoj ulici u mom gradu. Krasi je prelijep drvored cijelom dužinom za koji nikako ne mogu da utvrdim da li je ljepši u proljeće kada drveće tek izlista i kada se grane poviju pod zelenim tere-
tom nabujalog, modrog lišća, u jesen kada se krošnjama stabala razlije bezbroj divnih jesenjih boja kojima nikako da napunim oči ili zimi kada se te iste grane poviju pod bogatim snježnim pokrivačem koji poput bijelog krzna ušuška svaku granu, pa cijela ulica zablista u svojoj raskoši i odiše svježinom.

Relaciju od moje ulice do škole u kojoj radim svakodnevno prepje-
šaćim po dva puta, u odlasku na posao i povratku sa posla, a šetnja tim prelijepim drvoredom mi uvijek neobično prija, oslobađa me teških i tu-
robnih misli i uvijek iznova pokazuje ljepotu življenja. Na putu do škole susrećem stotine prolaznika. To su stotine različitih lica: starijih, mla-
đih, nasmijanih, zamišljenih, tužnih, zabrinutih, pritisnutih godinama, brigama. Stotine ljudskih sudbina sa kojima se mimoiđete u trenutku nesvjesni tereta koji nose, briga koje brinu, bolesti koje boluju, proble-
ma koje rješavaju... Neki su užurbani, neki tromi i usporeni u svom be-
znađu. Tu su i brojni prosjaci na svojim već uobičajenim mjestima tako da skoro sa sigurnošću znam gdje ću kojeg sresti.

Tu je i Ona. Na klupi kod Šarene džamije, tačno preko puta Pekare Hukić. Skromna. Uredna. Tiha. Skoro neprimjetna. Tjelesnom građom krhka i sitna. Pristojno obučena, sa maramom na glavi ispod koje viri, nekad farbana, a sad već izrasla sijeda kosa. Sjedi sa praznim, ishabanim cekerom u ruci. Ponekad puši. Ništa ne govori, ništa ne traži. Šuti. Ako je pogledate, valjda u zavisnosti od načina na koji to učinite, ona vas samo isprati pogledom ili vam se osmijehne, ponizno i nesigurno. Da-
nima je tu. Mjesecima. Djelovalo je kao da nekog uporno i beznadežno čeka, uvijek na istoj klupi.

I upravo dani i mjeseci su mi trebali da shvatim da Ona, ustvari, ni-
koga ne čeka. Prvi put kad sam joj bojažljivo i nesigurno stavila nov-
čanicu u ruku, plašila sam se njene reakcije, da se ne uvrijedi, da se ne osjeti poniženom, a ona je odgovorila osmijehom, prijateljskim, toplim, poniznim, osmijehom punim zahvalnosti. Osjetila sam olakšanje i tada konačno shvatila. Ona zaista ne čeka nikoga. Ona je čekala da ljudi

shvate njene nijeme poglede pune nade i iščekivanja, da shvate da joj je potrebna njihova pomoć. Čekala je milostinju dobrih ljudi, to nečije „malo“ koje bi njoj bilo dovoljno da preživi dan ili narednih nekoliko dana.

Od tada smo svakodnevno komunicirale osmjesima. Spuštala sam joj u ruke sitniš, bombone, tople kifle, čokoladu, mandarinu, bilo šta što sam trenutno imala, a čemu bi se ona uvijek na svoj način radovala. Uvijek istim osmijehom ispunjenim zahvalnošću i poniznošću. Nikad nismo razgovarale. U toj našoj komunikaciji u prolazu, riječi su mi djelovale nekako suvišno. Sasvim dobro smo se razumjele pogledima i sve je bilo dovoljno toplo, prijateljski i iskreno i bez njih.

To naše nijemo komuniciranje trajalo je dugo. Ne znam tačno koliko, ali prošla su bar dva ljeta i krenula druga zima. Bilo je vrijeme između Božića i nove godine. Prije polaska na posao sjetih se Nje. U jednu plastičnu kutiju nakupih kolača, nekoliko baklava, malo gibanice sa jabukovim pekmezom i orasima, nekoliko kuglica sa orasima i rumom i oblande. Htjela sam da je obradujem. „Bože, pa ni ime joj ne znam“, pomislih u sebi i požurih na posao noseći u kesi upakovane kolače radujući se njenom iznenađenju. Začudih se kad je ne zatekoh na uobičajenom mjestu. Zastala sam, tražeći je pogledom u pekari, slastičarnoj ili negdje u blizini, ali Nje nije bilo.

„Ništa, dat ću joj kolače u povratku s posla, možda danas malo kasni“ pomislim i produžim, ali i u povratku sam je uzalud tražila pogledom.

Sutradan je opet nije bilo. Malo je hladnije nego inače pa je možda zbog toga ostala u kući. Možda je prehladena, malo bolesna...

Prošlo je nekoliko dana. Nedostajao mi je njen pogled i osmijeh, hvalao me neki nemir. Gdje li je? Šta li je s njom? Zašto je nema? Da li je nešto ozbiljno? Treba li joj pomoć?

Dani su počeli da se nižu. Prolazila sam svakodnevno očekujući da ću je napokon ugledati, ali uzalud. Nakon dužeg iščekivanja upitam vlasnicu slastičarne preko puta da li slučajno nešto zna o njoj, gdje je, da li je bolesna.

„Umrkla je“, reče mi ona i ugasi sva moja nadanja. "Srce... Sve nas je iznenadilo," dodade brzo objašnjenje vidjevši mi na licu iznenađenje i nevjericu.

To „umrkla je“ pogodi me u srce kao strijela. Otišla je tiho i bez riječi, kako je i ušla u moj život. Umrkla je, Ona, kojoj ni ime nisam znala, a tako smo se dobro razumjele bez ijedne izgovorene riječi. Ona, koja ništa nije tražila, nikoga za rukav nije vukla, nije moljaka i živjela je od milostinje onih koji su razumjeli njene nijeme poglede i u njima vidjeli vapaj za pomoć.

Još uvijek svakodnevno prolazim istim ulicama, uhodanom maršrutom i svaki, ali baš svaki put se sjetim njenog lika, praznog, ishabanog

OGLEDALO

cekera u promrzlim rukama, pogleda ispunjenog nadom da će biti shvaćen, dobronamjernog, poniznog osmijeha punog zahvalnosti i svaki put u sebi izmolim molitvu za Nju, krhku, skromnu i neprimjetnu ženu, kojoj ni ime nisam znala, a koja je u meni ostavila neizbrisiv trag.

Mara Grbić

Srednja ekonomsko-trgovinska škola Tuzla
Profesorka ekonomske grupe predmeta

KARTA PIĆA

Druga nagrada 3. BLESKA

APSINT – 349 din.

Do groblja je vodilo polje zrelog žita. Grabio je krupnim koracima, pogrbljen pod štafelajem. Sjajna modrozelenka muva prozujala je tik uz preostali delić uha. Ispod slamnatog šešira komešala se zelenkasta tečnost. Uporno ju je ispijao gde god bi stigao. Ona je jednakom upornošću odbijala da donese zaborav.

„Niko nije kupio ništa, ponavljao je. Čak ni cveće za devet franaka. Uklet sam... Uklet...”

Zastao je zadihani kraj ograde kopljastih vrhova. Pogled mu je na tren zarobio mermer. „Ništavilo je beskrajno i tuga će zauvek trajati“, zaključio je vrtložnom, mutnom mišlju. No, svetle oči neopaženo su potražile izlaz. Uhvatile su se čvrsto za zatalasane brežuljke pred sobom. Rasklopio je štafelaj.

„Uljez sam u svetu mrtvih“, pomislio je. “Neću ga slikati. Srce me još uvek vodi čas u raj, čas u pakao.”

Na paletu je naneo kadmijum žutu, belu, oker i ultramarin plavu. Slikaće zrelo žito.

I onaj smaragdni čempres koji hrli u čisto, obezoblačeno nebo.

GUARANA – 560 din.

„Alo? Recite...”

„Čestitam! Odabrani ste za zabavni program ISKRA.”

„Nek' i mene izvuku za nešto...”

„...ili, 'Iskusi smrtnu kaznu rijaliti avanturom'. Proveli biste poslednje dane u vili sa ostalim učesnicima.”

„Molim!?”

„Birajte način koji Vam odgovara. Najniži nivo je Slasni zalogaj Dva - trovanje pečurkama, medom, ribom... Ili, Strasni sud - odnos do infarkta sa poznatim starletama...”

„Čekajte... Za to bih dobio novac?”

„Naravno. Suma zavisi od nivoa. Slasni zalogaj Jedan donosi više -- skok medj' krokodile, ajkule, pirane... Najviše -- danonoćni politički program 'Govori Nula', od koga je sigurna smrt zagarantovana.”

„Vi to ozbiljno, ili je sve namešteno?”

„Mladiću, rijaliti znači 'uživo'. Gledanost je visoka samo ako imamo telo.”

„Mislite leš?”

„Ukoliko smrt nije očigledna, utvrđuje je doktorka, poznata po slojevitom oblačenju sto me je podsetilo da možete probati i nivo 'Termoregulacija'. Hladjenje ili zagrevanje. Imamo širok spektar ponuda.“

„Dosta, prekinite! Ne želim da umrem!“

„Kako molim? Niste tako naveli u 03:44 na vašem statusu. Napisali ste da želite da se ubijete.“

„Ne, ne, nisam mislio stvarno. Učim za ispit...“

„Kasno je za kajanje, ušli ste u sistem...“

„Ne, neću! Neeee! Majko mila, majko!“

„Aco sine, šta ti je? Bunčaš, ljubi te mama. Budi se!“

„Majčice...“

„Vidi samo ove konzerve. Nalivaš se otrovom. Nemoj više da učiš do kasno. Tvoje zdravlje mami je najvažnije!“

ČAJ – 175 din.

Ispod ovećeg grma trava je bila meka. Podvio je noge i spustio glomazno telo. Na zlatom vezen haljetak, u zategnuto krilo položio je ružičastu maramicu. U daljini, ljudi su hitali ka obližnjoj šumi. Očuvao je običaj lova svakog drugog dana mladog meseca, ali se znalo da su njegova ljubav biljke. Narod ga je prozvao Carem pet zrnaca. Ono što se čuvalo u tajnosti je da dvorsku plesačicu voli od svega više. Mai, njegov skriveni cvet, je venuo.

Skinuo je kapu sa čele i obrisao znoj rukom. Posegao je za grančicom punom ovalnih listića, nazubljenih ivica. Osmotrio ih je pažljivo i zaključio da grm poput ovog još nije video.

Spavala je u južnoj sobi, na prostirci od bambusa. Pažljivo je odmotao maramicu. Želeo je da je probudi mirisom prirode, ali njega ni zguzvani listići, ni beli cvet nisu više odavali. Delovali su mrtvo. Izvrnuo ih je u staklenu šoljicu kraj njenog uzglavlja i sipao nekoliko kapi izvorske vode.

No, mirisa nije bilo.

Zaplakao je. Kapi su se slivale u šoljicu. Listići su oživali i zaplivali u mlakoj tečnosti. Neobičan zelenkasti napitak imao je svež, opori miris.

Car pet zrnaca se kroz suze nasmešio.

TOPLA ČOKOLADA – 220 din.

„Samo 600 grama manje nego kad smo došle u banju!“

„Ma, nije moguće! Ta vaga nije tačna.“

„Videćemo tebe.“

„Pešaćile smo satima, pa bazen svako veče...“

„To su one tvoje duple porcije salata. Lagane su. A i palenta, samo prodje i očisti creva. Malo sutra!“

„Ali, vaga sigurno nije tačna. Ubrzale smo metabolizam čajevima i kafom... Pa onolike saune, čas suve, čas vlažne...“

„Ma nije, znam šta sam videla!“

„Da li si skinula bade-mantil pre merenja?“

„Da.“

„A papuče?“

„Naravno.“

„Sat?“

„Slušaj... Skinula sam sve! Sve što se moglo skinuti. Kada sam počela da skidam gumice i šnale sa kose, terapeut se uplašio da ću skinuti i kupaći. Uхватила sam taj zabezeknut pogled.“

„Eh, uplašio! Ponadao se!“

„Kako da ne!“

„De, ne ljuti se. Nije dobro za lepotu. Od sutra pojačavamo tempo i rešena stvar.“

„U pravu si. Nego, 'očemo do kafea na toplu čokoladu? Kakao je odličan za kožu.“

BELO VINO – 1220 din.

„Dosadne ljude kafa čini još dosadnijim. Pij vino!“, rekla je. Flašu belog stavila je kraj pisaće mašine.

„Zaspaću kao klada“, odgovorio sam što je moguće mirnije.

„Seti se roka. Radićeš celu noć.“ Uzela je šolju ispijene kafe, pa istakla: „Pisati dosadno, za pisca znači samoubistvo“. Sa izrazom gadjenja podigla je i prepunu pikslu. Potom je, opisavši luk haljinom, napokon izašla.

„Zar sam ikada voleo to cinično, koščato biće? Rešio bih ga se zasvagda.“

Gutljaj po gutljaj, vino je do poslednje kapi iscurelo ka želucu. Čekao sam da pogasi svetla u glavi, a potpali žar u srcu. Negde između ta dva moglo se pisati. Remingtonka je ćutala.

„Potrošio sam avans. Da mi nije beda za vratom, priča bi se razvila sama. Ponekad se baš to desi, svaka rečenica vodi ka sledećoj. Neprekinut mlaz iscuri na papir, kao dozvano davno sećanje.“

Kucnuo sam levim kažiprstom. Zvuk mašine bio je poput malog pucanja. Desnim sam otkucao naslov poglavlja -- „Pucanj u prazno“. Za sada samo toliko umem.

Bar nemam dilemu o tome koga ću da smaknem. Likove sam postrojio uz beli zid papira. Numerisani su i spremni za odstrel.

Prst sudbine biće onaj kojim ovo pišem.

Tanja Vukadinović

Profesorka biologije

Deseta gimnazija *Mihajlo Pupin*, Beograd

Трећа награда 3. БЛЕСКА

Младен је мом тати био брат од стрица, доста старији од њега. Младен је био много више од тога. За мог тату, брат који га је научио да плива (тако што му је од кукурузовине направио појас који је онемогућавао да потоне), научио га је да вози бицикл, доносио му је књиге и причао приче које је доносио из великог града – Сарајева.

Младен је тамо био студент ветерине. То је било време када су деца, па и мој тата, трчала боса по банатској прашини, обућа (ако би је имали) чувала се за важније моменте од игре. Постоје ли важнији моменти? А опет, има ли шта лепше од тог присног осећаја између голе коже стопала и земље? Младен је све своје испите полагао у јуну, да би остатак распуста могао провести са ближњима. Завршио је факултет као најбољи студент. Био је најбољи студент универзитета и добио је стипендију за боравак у Немачкој у време када је наша земља била затворена и није се лако из ње могло изаћи. Прошло је и то. Остале су ситнице које на то време сећају. Једна од њих је и плава дрвена оловка, дуга око пола метра, са црвеним врхом. Татина успомена.

Младен је одлучио да се врати у Банат, говорио је да мора да има искуства у пракси да би те оцене имале смисла. Добио је посао у Банатском Аранђелову, а убрзо затим у селу Санад. У својој 29. години, на Божић, изгубио је живот. Званична верзија полицијског извештаја каже да је био несрећан случај, да га је убила струја док се купао. Шушкало се да је млади ветеринар због боравка на Западу, био сумњив неким службама и да је своје оцене платио својим животом. Младен је у том селу имао девојку, најлепшу. У селу је било љубоморних и бесних младића, један посебно, те се мислило да је Младен страдао због љубави. Никада нисмо сазнали истину.

Истина је да сам ону дрвену оловку измолила од свог тате. Дело вала ми је магично. Чувала сам је од детињства. Онда се изгубила. Мучило ме је то што не могу да је нађем. Све до овог трена кад ми је постало јасно да можда и не треба да је нађем. Треба да испричам причу и те муке се ослободим.

Данијела Грбић

Професорка српског језика и књижевности
Зрењанинска гимназија Зрењанин

НЕБЕСКЕ МАПЕ

Похвала 3. БЛЕСКА

(Посвећено дечаку који воли звезде, Димитрију Ранђићу)

На ободу града, уписаног на свим картама света на подеоку, који је 44 степена, 40 минута и 40 секунди северно од Еквадора, а 20 степени, 23 минута и 30 секунди од Гринича удаљен, усред жарког августа 2019. године, исцртава се мапа неба. Један од многих посматрача, дечак из моје приче, далеки свод читаве вечери загледа зачуђеним очима и, упркос мајчиним опоменама да је одавно време да се спава, покушава да не заклопи капке. На вестима је најављена киша метеора, коју никако не би смео да пропусти (јер дечак из ове приче зна да су чуда могућа и да снови нису пусти). Небеско јато баш се над њим распрскава док му је глава на мале шаке ослоњена, усреддворишта, у ком се чују зрикавци, далеком од меридијана и осталих страна онолико, већ наведених, степени, минута и секунди.

О тим је мерама протеклих дана у школи сазнао, научио је јединичне и различите начине прорачунавања латитуде и лонгитуде. Дрвеним бојицама осликао је карту и унео сасвим јасне обресе света. Бар тако се чинило наставнику географије, који је одличном оценом премерио његов труд и који није разумео да се дечак, иако се тек, такорећи, испилио, занима за речи, њихове боје, звуке, мере и димензије, које проста, овоземна рачуница не познаје. Јер, задата формула не подразумева решење о нашем месту на путу.

Ако ни старац (из једне од претходних прича) не разабера своју одредницу, како да је препозна дечак, који је, кроз окулар, рођеним очима сагледао тек једанаест звезда? Sole и Proxima Centauri, Велика и Мала кола – Ursa Major и Minor, насмејани Медведи, на овој су путањи. Над њима, у небеском кругу, Северњача зрачи. Polaris (казано атински) светлост нам је у сваком мраку и страдању, чак и кад у старчевим грудима звезде умиру, оним ритмом којим се у дечакова удахнућа уписују.

У свакој мртвој тачки, кад год се у животу свемири не препознају, у златном пресеку, на једнаком одстојању, тражи(м) Северњачу. Све је сећање на давну галаксију. Наговештај некадашњих подеока орјентир је важнији од свих.

Ана Ранђић

Професорка српског језика и књижевности
Гимназија Чачак

ВЕРА

Опет сам пала низ степенице. То ми се често дешава у последње време. Не знам зашто.

Имала сам модрице испод очију десет дана, али сам морала да се вратим на посао, у школу. Намазала сам лице пудером, веровала сам да се неће приметити. Деловаће као да се нисам наспавала, па имам подочњаке.

Одржала сам један час и потом ушла у одећење у којем сам била разредна. Нисам размишљала о проблемима, у учионицу улазим са осмехом.

Звонило је за крај часа. Изашла сам, а за мном је истрчала Вера. Стала је пред мене и запитала ме:

„Разредна, ко Вам је то урадио?“

„Нико. Пала сам низ степенице, Вера.“

Пришла ми је и загрлила ме.

„Нисте, разредна! Знам то!“

Очи ми засузише. Задрхтах. Отидох без објашњења.

Вера је била мирна и добра девојка. Нисам много знала о њој, мало је говорила. Није се много дружила у одећењу. Други ученици су умели да јој се подсмехну. Сматрали су да је чудна. И била је другачија. Забринута. Уплашена. Несрећна.

После неколико дана, сачекала ме је испред школе. Тада сам чула одакле зна како изгледа кад неко крије модрице. Имала је осамнаест година и крила је ожиљке. На телу. И у души.

Замолила ме да јој помогнем да нађе посао. Ишла сам у продавнице, дечије играонице, позивала пријатеље... Срећа нам се осмехнула! Тражили су службеницу у једној банци.

Завршила је средњу, а потом и вишу школу. Ради и даље, на новом радном месту. Понекад је сретнем и испричамо се. Смеје се. Самостална је и срећна. И ја сам. Због ње и због себе.

Освестила ме Вера. Дирнула до костију. Научиле смо једна другу да треба рећи, не треба ћутати.

Пронађох Веру.

И кад год се, као низ степенице, оклизнем у животу, знам да нисам сама.

Јелица Црногорчевић

Професорка српског језика и књижевности
Друга економска школа Београд
